

MANAGEMENTLETTER 2023

Gemeente Aa en Hunze

18 januari 2024

Per saldo persoonlijk

Independent Member of
PrimeGlobal

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

Aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Aa en Hunze

Behandeld door: Henk Jan Netjes
Ons kenmerk: 2024.019
Datum: 18 januari 2024

Geacht college,

De gemeenteraad heeft Eshuis Registeraccountants opdracht gegeven om de jaarrekening 2023 van de gemeente Aa en Hunze te controleren. Voor een nadere omschrijving van onze opdracht en de geldende voorwaarden verwijzen wij u naar onze opdrachtbevestiging van 16 augustus 2023.

Als onderdeel van onze controle onderzoeken wij onder andere de administratieve organisatie en de interne beheersing bij uw gemeente. Naar aanleiding daarvan brengen wij deze management letter uit. Hierin richten wij ons met name op mogelijke verbeterpunten in de processen die wij hebben onderzocht om daarmee een bijdrage te leveren aan de interne beheersing.

Wij beginnen deze management letter met een samenvatting van onze belangrijkste boodschappen voor u en de belangrijke risico's die wij bij de controle van uw gemeente onderkennen. Daarna verwoorden wij onze bevindingen ten aanzien van de voor de jaarrekening relevante processen en adviseren wij u over verbetermogelijkheden.

Wij danken uw organisatie voor de prettige samenwerking en zijn vanzelfsprekend graag bereid een nadere toelichting te verstrekken.

Met vriendelijke groet,
Eshuis Registeraccountants B.V.
Was getekend: drs. S. Hofsteenge RA

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	4
De belangrijke risico's	6
IT-omgeving.....	7
Procesbeheersing.....	10
Detailbevindingen	13
Actualiteiten	25
Vooruitblik.....	28

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

Managementsamenvatting

Onderwerp	Bevindingen
Interne beheersing	De kwaliteit van de interne beheersing ligt in lijn met voorgaand jaar. De procedureafspraken en procesinrichting voldoen in opzet aan de eisen die daaraan gesteld mogen worden. De organisatie onderkent het belang van interne beheersing en controle, en heeft daartoe zowel in de processen zelf, als over de processen heen, controlemaatregelen gedefinieerd. Dit blijkt ook uit de terugkoppeling over de management letter punten 2022. De organisatie kan zich nog verder ontwikkelen in het zichtbaar 'in control' zijn, mede in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording is dit van belang. Voor onze specifieke bevindingen verwijzen wij naar hoofdstuk Detailbevindingen.
Invoering rechtmatigheidsverantwoording	Met ingang van boekjaar 2023 is het de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders om verantwoording af te leggen over de rechtmatigheid. De gemeente Aa en Hunze heeft diverse voorbereidende maatregelen getroffen om een proces in te regelen om tot een gedegen dossier te komen ter onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording. Kaderstellende documenten zoals de financiële verordening de controleverordening zijn vastgesteld door de Raad, er is een interne controle plan en er is gestart met de uitvoering van de werkzaamheden. Verderop het in het verslag zullen wij hier verder op ingaan.
Dataveiligheid en IT	Wij hebben de opzet en het bestaan van de IT-omgeving en het informatiebeveiligingsbeleid beoordeeld. In opzet en bestaan zijn er voldoende waarborgen in het proces die de continuïteit en de betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking waarborgen. De belangrijkste twee aandachtspunten betreft het leveranciersmanagement en het periodiek toetsen van de rechten en rollen in de applicaties. Voor verdere details verwijzen wij naar het hoofdstuk IT-omgeving.
Sociaal domein en sociale zaken	U hebt een groot deel van de uitvoerende taken van het sociaal domein ondergebracht bij uw uitvoeringsorganisatie Stichting Attenta. Toezicht op een juiste en rechtmatige uitvoering is cruciaal, en dat doet u door diverse deelwaarnemingen op de bestedingen uit te voeren. De participatiewet is ondergebracht bij het Werkplein Drentsche Aa. Bij de jaarrekeningcontrole zullen wij voor de lasten de aansluiting maken met de rapportage van Werkplein Drentsche Aa.

- Inhoudsopgave
- **Management-samenvatting**
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

Onderwerp	Bevindingen
Inkopen en aanbesteden	Er zijn onvoldoende preventieve maatregelen in het proces aanwezig die waarborgen dat steeds het juiste aanbestedingsproces wordt gevolgd. Twee voorbeelden van preventieve maatregelen zijn het gebruik van inkoopstartformulieren door de organisatie en het gebruik van een volledig contractenregister. Er is nog geen contractenregister, maar wij begrijpen wel dat het gebruik van inkoopstartformulieren in de organisatie is verbeterd ten opzichte van voorgaand jaar. Een detectieve controle is een spendanalyse. Deze analyse is uitgevoerd over de eerste acht maanden en de geconstateerde onrechtmatigheden worden meegenomen in de evaluatie van uw rechtmatigheidsoordeel.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

De belangrijke risico's

Onze controleaanpak is gericht op de onderwerpen die voortvloeien uit de door ons opgestelde risicoanalyse met betrekking tot de getrouwheid van de jaarrekening van de gemeente Aa en Hunze. Wij vinden het van belang dat u weet waar wij bij de gemeente Aa en Hunze de belangrijkste risico's zien op dit vlak. Bij onze inschatting van de risico's laten wij ons leiden door bijvoorbeeld onze kennis van de branche, van uw organisatie, ervaring uit voorgaande jaren, belangrijke gebeurtenissen in de maatschappij en voorschriften van onze beroepsorganisatie.

Voor het jaar 2023 onderkennen wij de volgende belangrijke risico's:

Omschrijving risico	Motivatie
Niet naleven aanbestedingswetgeving	Ervaring uit het verleden, u hebt veel aandacht voor rechtmatig inkopen maar nog geen sluitende maatregelen die aan de voorkant borgen dat de juiste vorm voor transacties wordt gekozen.
Het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management	Standaard risico in iedere organisatie dat de hoogste leiding de in de organisatie opgenomen beheersmaatregelen doorbreekt.
Niet op tijd klaar voor de rechtmatigheidsverantwoording	Nieuwe ontwikkeling, regelgeving en kaders zijn nog beperkt en relatief laat beschikbaar.
Onvoldoende aandacht voor fraude en continuïteit	Relatief nieuwe ontwikkeling, accountants moeten er in hun controleverklaring op ingaan met ingang van voorgaand jaar.
Waardering voorraad grond	Economische omstandigheden zijn volatiel, de post kent belangrijke schattingselementen.
WNT	De WNT kan leiden tot fouten in de opgave vanwege de complexe wet- en regelgeving. Daarnaast is de toepassing van het WNT-normenkader dwingend van aard en is er geen sprake van ruimte om afwijkingen in de verantwoording te accepteren.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

IT-omgeving

Het doel van de IT-omgeving binnen de gemeente Aa en Hunze is dat deze bijdraagt aan een betrouwbare en adequate informatievoorziening. Programma's die relevant zijn voor de primaire bedrijfsprocessen zijn onder andere applicaties die gerelateerd zijn aan het de processen van belastingen, burgerzaken, het sociaal domein, sociale zaken, de salarisadministratie en het financiële proces, waaronder het financieel pakket en de betaalapplicatie. De kwaliteit van de interne beheersing van de IT-omgeving ligt in lijn met het voorgaande jaar. De observaties van vorig jaar die ook voor 2023 gelden zullen wij blijven rapporteren. Wij hebben de beheersing van de IT-omgeving onderverdeeld in de volgende onderwerpen: informatiebeveiliging en AVG, logische toegangsbeveiliging, wijzigingenbeheer, continuïteitsbeheer en leveranciersmanagement.

Informatiebeveiligingsbeleid en AVG

In het strategisch informatiebeveiligingsbeleid 2023-2026 gaat de gemeente Aa en Hunze onder andere in op de ambities, doelen en uitgangspunten die het strategisch niveau bepalen. In dit beleid wordt ook stilgestaan bij de belangrijkste (wettelijke) ontwikkelingen en de impact op de informatievoorziening bij de gemeente. De Baseline Informatiebeveiliging Overheid (hierna: BIO) gaat over de beveiliging van de informatie bij alle overheidsorganisaties. De BIO is een verplicht gemeenschappelijk normenkader voor de beveiliging van de informatie(systemen) van de overheid. Daarnaast concretiseert de BIO een aantal normen tot verplichte overheidsmaatregelen op grond van wet- en regelgeving, de gemeenschappelijke veiligheid van informatieketens omdat deze fundamenteel zijn voor een betrouwbare en professionele informatievoorziening. De voortgang wordt gestructureerd bijgehouden in een dashboard waarbij onderscheid wordt gemaakt naar niet geïmplementeerd, deels geïmplementeerd, geïmplementeerd, niet van toepassing of een geaccepteerd risico. Hierdoor is de organisatie in staat om de voortgang te bewaken. Er wordt nog niet volledig voldaan aan het normenkader vanuit de BIO. De BIO standaarden worden stapsgewijs ingevoerd, waarbij zoals u aangeeft gebruik gemaakt wordt van een risicoregister voor de prioritering. Zoals vorig jaar ook aangegeven, is belangrijk dat er structureel voldoende budget wordt vrijgemaakt om de maatregelen verder te kunnen implementeren en onderhouden.

Gemeenten moeten zich houden aan de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). De uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming (UAVG) geeft in Nederland uitvoering aan de AVG. Het waarborgen van de privacy is vastgelegd in het privacy beleid gedateerd op oktober 2022. De Functionaris Gegevensbescherming (FG) heeft een toezichthoudende rol en de Privacy en Security Officer heeft een adviserende en ondersteunende rol. Momenteel staat er een vacature open voor de rol van Privacy en Security Officer.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

In opzet zijn er voldoende beheersingsmaatregelen aanwezig om de veiligheid van de data te waarborgen en er is een proces waarin eventuele datalekken tijdig worden gemeld. Volledigheid van het aantal meldingen blijft in de praktijk lastig te waarborgen daarom is het zorg voor de gemeente om hier continue aandacht voor te blijven houden.

Logische toegangsbeveiliging

Ten aanzien van toegangsbeveiliging heeft de gemeente Aa en Hunze beleid ontwikkeld waarin de criteria voor de wachtwoorden zijn vastgelegd. De basis voor dit wachtwoordenbeleid voldoet aan de BIO. Voor het werken op afstand wordt gewerkt met een softwaretoken, gevolgd door gebruikersnaam en wachtwoord (2 factor authenticatie). Door middel van identificatie en authenticatie zorgt de gemeente Aa en Hunze ervoor dat de desbetreffende medewerker enkel gebruik kan maken van applicaties waarvoor toegangsrechten zijn toegekend.

Ondanks dat er in opzet een proces aanwezig is voor het toekennen en intrekken van rechten en bevoegdheden adviseren wij u om periodiek de rechten van de gebruikers in de betreffende applicaties te controleren. Deze controle wordt nu niet (zichtbaar) uitgevoerd. Om een controle uit te kunnen voeren is het belangrijk dat er een norm is per applicatie, waarbij er rekening wordt gehouden met de gewenste functiescheiding. Deze norm ontbreekt nu, waardoor een dergelijke controle onvoldoende scherp is uit te voeren. Wij adviseren u een autorisatiematrix per applicatie op te stellen. Alleen op deze wijze kunt u periodiek vast stellen of uw medewerkers de juiste bevoegdheden hebben binnen de betreffende applicatie. Vervolgens adviseren wij om de controle op de juiste autorisatie te laten uitvoeren door een medewerker, onafhankelijk van het proces rondom het autorisatiebeheer.

Wijzigingenbeheer

Het proces omtrent wijzigingenbeheer is ongewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren. Er is geen vastgestelde procedure ten aanzien van wijzigingen in applicaties en systemen. Er is wel een werkafpraak dat de functioneel beheerder een melding maakt via de producten en diensten catalogus (PDC). Deze melding wordt door de technisch beheerder in behandeling genomen en uitgevoerd na overleg met de functioneel beheerder. Na het uitvoeren van de actie wordt de functioneel beheerder op de hoogte gesteld van het resultaat.

Er is nog geen sprake van beleid waarbij wijzigingen via zogenaamde ontwikkelomgeving worden doorgezet naar een testomgeving en vervolgens via een acceptatieomgeving in de productieomgeving (geautoriseerd) worden vrijgegeven. De organisatie loopt hierdoor het risico dat updates of nieuw aangeschafte modules worden doorgevoerd zonder dat alle relevante partijen binnen de organisatie betrokken zijn in de besluitvorming en hierdoor mogelijk beveiligingsrisico's ontstaan. Aa en Hunze is een relatief kleine organisatie die zelf geen software ontwikkelt, zodat een ontwikkelomgeving niet aan de orde is.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

Continuïteitsbeheer

De IT-omgeving van de gemeente draait deels lokaal en deels in de cloud (SAAS-oplossing). Wij hebben begrepen dat er een verschuiving bij uw organisatie plaatsvindt van lokaal naar in de cloud. De back-up faciliteit wordt door een functionaliteit aangeboden. De back-ups worden conform de BIO-vereisten intern (eigen locatie) en extern (gemeente Assen) bewaard.

Wij hebben begrepen dat er in 2023 nog geen volledige back-up recovery test is uitgevoerd. Wij adviseren om deze procedure jaarlijks in te regelen. Hiermee voorkomt de gemeente het risico dat de back-ups incompleet blijken of verkeerd zijn uitgevoerd op het moment dat een recovery noodzakelijk blijkt te zijn (bijvoorbeeld als gevolg van een cyberincident). Daarom is het testen van een volledige back-up recovery noodzakelijk om ervoor te zorgen dat back-ups succesvol verlopen.

Leveranciersmanagement

Leveranciersmanagement blijft één van de belangrijkste aandachtsgebieden voor wat betreft uw IT-beheer en het aantoonbaar maken dat u als organisatie 'in control' bent. De gemeente Aa en Hunze maakt in belangrijke mate gebruik van IT leveranciers (bijvoorbeeld ten aanzien van haar SAAS-oplossingen). Het is in de organisatie onvoldoende duidelijk welke afspraken er met welke IT-leveranciers zijn gemaakt en er wordt door de gemeente niet actief gemonitord of de IT-leveranciers zich houden aan de gemaakte afspraken. Het belang hiervan onderkent u en wij begrijpen dit u hier opvolging aan wilt gaan geven. Wij adviseren u om inzicht te verwerven in uw leveranciers en de gemaakte afspraken. Nadat duidelijk is welke afspraken u heeft gemaakt met uw IT-leveranciers, zult u moeten toetsen of de leverancier voldoet aan de normen die de gemeente heeft gedefinieerd.

Zoals ook eerder aangegeven blijft u als organisatie verantwoordelijk voor uw primaire bedrijfsprocessen waarin de betrouwbaarheid en een adequate informatievoorziening een cruciaal onderdeel van is. Het uitwerken van concrete normen in een strategisch IT-beleid is belangrijk. Wij hebben vastgesteld dat regie op contracten en leveranciers is opgenomen in uw informatiebeleid 2023-2026. Wij adviseren u om dit beleid om te zetten naar een concreet plan hoe het contractmanagement binnen de organisatie naar een hoger niveau te brengen.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- **Procesbeheersing**
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

Procesbeheersing

Algemeen beeld

De inrichting van de interne beheersing bij de gemeente Aa en Hunze is vergelijkbaar met voorgaande jaren. De procedureafspraken en procesinrichting voldoen in opzet aan de eisen die daaraan gesteld worden, waarbij rekening wordt gehouden met de omvang van de organisatie voor wat betreft de praktische uitvoerbaarheid. Wij hebben begrepen dat u, in een daarvoor bestemde applicatie, bezig bent om alle primaire processen in kaart te brengen door middel van workflows. Mede hierdoor krijgt u meer inzicht in de processen en bent u eerder in staat om bij te sturen waar nodig. Dit proces heeft tijd nodig en kan onderdeel worden van uw interne controle cyclus voor de rechtmatigheidsverantwoording. In het hoofdstuk Detailbevindingen geven wij terugkoppeling over onze belangrijkste observaties uit de interimcontrole 2023.

Implementatie rechtmatigheidsverantwoording

Zoals u weet moet het college van de gemeente Aa en Hunze vanaf boekjaar 2023 zelf in de jaarrekening verantwoording afleggen over de financiële rechtmatigheid van het gevoerde beheer. De accountant beperkt zich dan tot een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening. De drie specifieke rechtmatigheidscriteria begrotingsrechtmatigheid, het voorwaarden criterium en misbruik & oneigenlijk gebruik criterium komen tot uitdrukking in uw rechtmatigheids-verantwoording, als onderdeel van de jaarrekening

Als opvolging van eerdere gesprekken, hebben wij bij de interim controle de status van de implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording met u besproken. U heeft een uitgewerkt Interne Controle (IC) plan voor het boekjaar 2023 en zowel de controle- en financiële verordening zijn in 2023 al vastgesteld door de raad. Het controleprotocol en normenkader zijn voorbereid, maar moeten nog worden vastgesteld. Wij zien dat de implementatie tijd en inspanning vergt van uw organisatie. Het verder optimaliseren van het IC- plan, het uitwerken en uniformiseren van de interne controles en het beleggen van de verantwoordelijkheid in de lijn in plaats van de afdeling financiën vergt tijd en zal de komende jaren de aandacht moeten blijven houden. Dit onderkent u. Voor onze specifieke observaties verwijzen wij naar het hoofdstuk Detailbevindingen. Daarnaast adviseren wij u kennis te nemen van de geactualiseerde kadernota rechtmatigheid van oktober 2023 en de impact van de actualisatie op uw implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording te bepalen.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- **Procesbeheersing**
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

Grondexploitatie

De balanswaarde van de voorraad grond (ultimo 2022 was dat € 1,9 miljoen) betreft in belangrijke mate (€ 1,7 miljoen) het woningbouwcomplex Rolde Zuid (Nooitgedacht). De verkopen gaan goed en er is sprake van winstverwachting op dit complex. Verder is er op bedrijventerrein Bloemakkers nog 1 vrije bedrijfskavel.

Met andere woorden, de gemeente heeft eerder te maken het risico van te weinig beschikbare gronden dan te hoge waardering.

Sociaal Domein

De gemeente Aa en Hunze heeft een deel van haar taken zijn op grond van de Wmo en de Jeugdwet ondergebracht bij stichting Attenta op basis van een dienstverleningsovereenkomst. Er is geen sprake van overdracht van bevoegdheden, zodat de verstrekkingen plaatsvinden voor rekening en risico van de gemeente. Dat betekent dat de gemeente zich ervan moet overtuigen dat de uitvoering zoals die plaatsvindt binnen stichting Attenta, past binnen de kaders van de Wmo en de Jeugdwet. Vorig jaar hebben wij aangegeven dat de huidige overeenkomst met stichting Attenta liep tot medio 2022 en ons advies was om het contract te actualiseren. Wij hebben begrepen dat er nog steeds geen nieuwe overeenkomst is. Wij adviseren u hier prioriteit aan te geven gegeven ook het belang van dit proces binnen uw organisatie. Het is belangrijk dat er wederzijdse afstemming is over de werkzaamheden, verantwoordelijkheden en de wijze van afleggen van verantwoording.

In overleg met u hebben wij een selectie gemaakt voor deelwaarnemingen over de eerste maanden van 2023. Als onderdeel van de rechtmatigheidsverantwoording dient u een zichtbare controle uit te voeren op de rechtmatigheid van de bestedingen. De onderliggende documentatie van de selectie hebben wij ontvangen, de zichtbare controle als onderdeel van de rechtmatigheidsverantwoording hebben wij na de interim-controle ontvangen en daarom nog niet kennis van kunnen nemen. Wij zullen, waar nodig, onze bevindingen bij de jaarrekeningcontrole rapporteren.

Participatiewet

In het proces rondom de uitkeringen en verstrekkingen vanuit de participatiewet verwachten wij voldoende waarborgen in het proces om rechtmatige verstrekking en een betrouwbare informatievoorziening daarover te waarborgen. De uitvoering van de Participatiewet (uitkeringen en re-integratie) is, gelijk aan eerdere jaren, ondergebracht bij de gemeenschappelijke regeling Werkplein Drentsche Aa.

Op basis van een prestatieovereenkomst legt het algemeen bestuur van de Werkplein Drentsche Aa verantwoording af over de geleverde prestaties aan de deelnemende gemeenten.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- **Procesbeheersing**
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

De resultaten worden gedurende het jaar gecommuniceerd in de vorm van een tweetal bestuursrapportages en over het hele boekjaar middels een gecontroleerde jaarrekening. Hiermee houdt de gemeente Aa Hunze voldoende grip op het proces en de bestedingen Sociale Zaken. Dit proces is ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar.

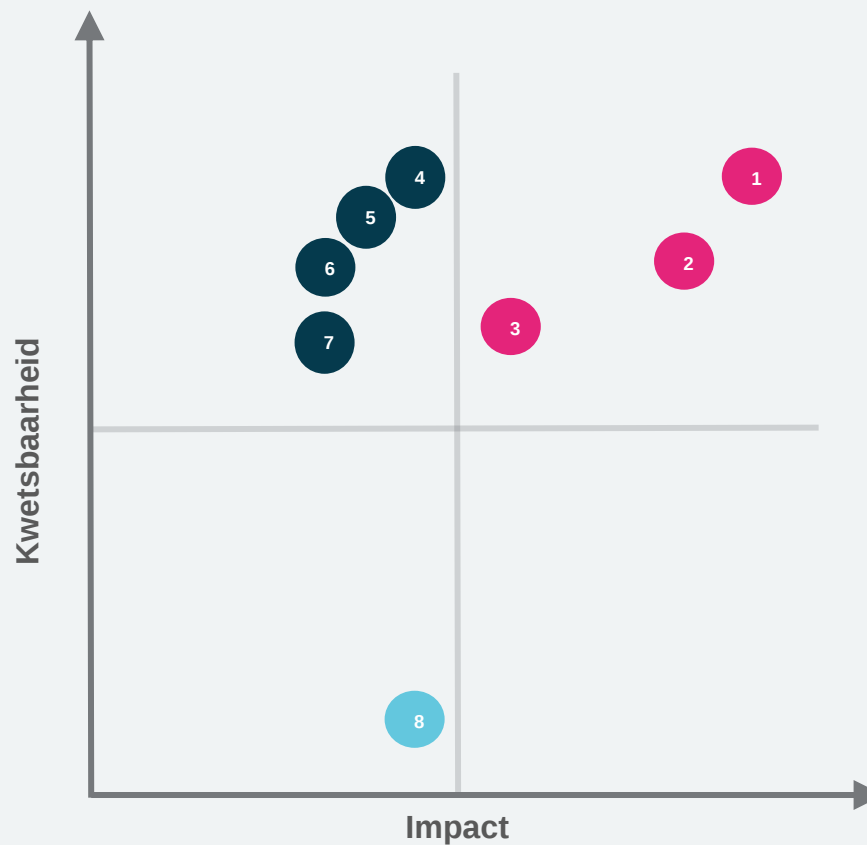
Wij zullen bij de jaarrekeningcontrole de totstandkoming en onderbouwing van de lasten, waarvan de afrekening via de SiSa-bijlage van de jaarrekening plaats zal vinden, aan een nader onderzoek onderwerpen.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

Detailbevindingen

In het kader van de interimcontrole hebben wij de opzet en het bestaan van interne beheersingsmaatregelen in de belangrijkste voor de jaarrekeningcontrole relevante processen onderzocht. Ten aanzien van opzet en bestaan geven wij het proces een waardering mee:

- Belangrijke bevinding met een hoog risico en potentieel een grote impact op de organisatie.
- Bevinding met een gemiddeld risico en potentieel een gemiddelde impact op de organisatie.
- Bevinding met een laag risico en potentieel een lage impact op de organisatie.

Proces	Waardering
1. Implementatie rechtmatigheid	1
2. Inkoopproces: betalingsverkeer	2
3. Subsidies	3
4. Personeel en salarissen	4
5. Memorialen	5
6. Inkopen en aanbesteden	6
7. Volledigheid opbrengsten	7
8. Inkoopproces: prestatielevering	8

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

1. Implementatie rechtmatigheid

1

Observatie

De rechtmatigheidsverantwoording is nieuw en de implementatie heeft een forse impact op ieders organisatie, daarmee merken wij de implementatie aan als een belangrijk onderwerp met een hoog risico en potentieel grote impact op de organisatie. Wij hebben de volgende constatering waar wij aandacht voor vragen:

1. Het interne controleplan is gekoppeld aan processen. De rechtmatigheidsverantwoording gaat uit van baten, lasten en balansmutaties. Het is onvoldoende duidelijk of alle relevante baten, lasten en balansmutaties nu onderdeel zijn van de interne controles. De balansmutaties zoals investeringen en mutaties reserves ontbreken in ieder geval in het interne controleplan.
2. Het interne controleplan is beperkt van kwalitatieve aard waarin vanuit omvang en risico inschatting de keuze wordt gemaakt welke interne controles worden uitgevoerd en met welke diepgang en frequentie. Door aan de voorkant van het proces duidelijke keuzes te maken voorkomt u dat er teveel interne controles worden uitgevoerd en dat er mindere focus is voor de meest belangrijke controles.
3. Zorg voor reproduceerbaarheid van de uitgevoerde interne controles door gebruik te maken van standaard testsheets en zorg dat de verantwoordelijkheid in de lijn wordt belegd. U maakt gebruik van een intern controlememorandum per proces waarin de bevindingen en conclusies worden vastgesteld. Dit helpt u vanuit financiën om de lijn ook te betrekken in het besluitvormingsproces en de impact van eventueel geconstateerde bevindingen.

Risico/ impact jaarrekening

Het risico bestaat dat door beperkte consistente vastlegging en ontbrekende koppeling vanuit de processen met de jaarrekening ten aanzien van de baten, lasten en balansmutaties het onderliggende dossier ten behoeve van de rechtmatigheidsverantwoording onvoldoende reproduceer is.

Doordat er in het interne controleplan onvoldoende onderscheid wordt gemaakt in de risicoclassificatie, bestaat het risico dat er teveel controles worden uitgevoerd, waardoor er per saldo onvoldoende aandacht is voor de meest belangrijkste risico's.

Aanbeveling

Wij adviseren u om standaard werkprogramma's op te stellen per interne controle object, zodat op een uniforme wijze de controles worden vastgesteld. Daarnaast adviseren wij om het interne controleplan verder uit te werken door de baten, lasten en balansmutaties uit de jaarrekening te koppelen aan processen om zo inzichtelijk te maken of alle stromen in scope zijn voor de rechtmatigheidsverantwoording. Ook adviseren wij u om de risico analyse te herijken door per proces de risico's te koppelen en deze te classificeren naar laag, middel of hoog risico en daarop uw controlewerkzaamheden op in te richten.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

1. Implementatie rechtmatigheid

1

Reactie management

We zijn vanaf 2021 bezig met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording en de stappen die we moeten nemen. We hebben al veel stappen gezet, maar we zijn ook nog steeds zoekende naar aan de hand van de risico's de juiste controles uit te voeren. Tijdens de interimcontrole hebben we recentelijk een gesprek met de accountant hierover gehad. Hij heeft ons handvaten gegeven hoe we dit (beter) kunnen aanpakken door de baten, lasten en balansmutaties uit de jaarrekening te koppelen aan processen om inzichtelijk te maken of alle stromen in scope zijn voor de rechtmatigheidsverantwoording. We zijn met deze aanbevelingen aan de slag gegaan. Daarnaast gaan we een risicoanalyse uitvoeren en een risicomatrix opstellen met hieraan gekoppeld het risicoprofiel van de processen. Naar aanleiding van dit risicoprofiel wordt de controlefrequentie en diepgang bepaald. Dit gaan we in 2024 oppakken. Ook gaan we aan de slag met standaard testsheets. Het is echter een proces dat continue aandacht heeft en wat moet groeien.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

2. Inkoopproces: betalingsverkeer

2

Observatie

Voor het betalingsverkeer verwachten wij een proces waarin het niet mogelijk is dat medewerkers zelfstandig betalingen kunnen doen. Er dient functiescheiding te zijn tussen het klaarzetten van te betalen facturen en het accorderen ervan. De gemeente betaalt middels de betaalapplicatie van de BNG. De betaalapplicatie van de BNG is dusdanig ingericht dat het vier-ogenprincipe bij iedere betaling is afgedwongen middels eerste- en een tweede handtekening. De inhoudelijke controle op de factuur en de crediteurenstamgegevens vindt plaats in het financieel pakket. De betaallijst uit het financieel pakket genereert een hashgetal. De betaallijst die vervolgens ingelezen wordt in de bankapplicatie dient hetzelfde hashgetal te genereren. Als dat niet het geval is, dan is mogelijk de betaallijst aangepast. Er wordt geen zichtbare aansluiting gemaakt tussen de betaallijst uit het financieel pakket met de betaallijst in de bankapplicatie middels het hashgetal.

Naast de BNG wordt er ook gebruikt van diverse Rabobank rekeningen. Op basis van het autorisatieoverzicht is vastgesteld dat voor het uitvoeren van een betalingsopdracht één handtekening nodig is. Functiescheiding in het betaalproces bij de Rabobank is systeemtechnisch niet gewaarborgd.

Risico/ impact jaarrekening

Doordat uw geen gebruik maakt van controlegetallen bij de betaallijsten in de financiële administratie en de bankapplicatie, loopt u het risico dat beide lijsten niet identiek aan elkaar zijn, waardoor eventueel onrechtmatig gelden de organisatie uitstromen.

Door het ontbreken van functiescheiding loopt de organisatie het risico dat onrechtmatig betalingen worden verricht.

Aanbeveling

Wij adviseren u bij iedere betaling een zichtbare aansluiting te maken van het hashgetal dat wordt gegenereerd in het financiële pakket en het hashgetal die wordt gegenereerd in de bankapplicatie om zodoende vast te stellen dat de betaallijst uit het financieel pakket niet is gewijzigd.

Wij adviseren u het vier-ogenprincipe in te regelen in het autorisatieoverzicht van de Rabobank.

Reactie management

Hashgetal:

Vanaf heden maken we een zichtbare aansluiting van het hashgetal vanuit het financiële pakket en de bankapplicatie.

Rabobank:

De betalingen verlopen voor het overgrote deel via de BNG.

We kunnen echter geen contant geld opnemen van de BNG-rekening.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

2. Inkoopproces: betalingsverkeer

2

Daarnaast worden er sporadisch betalingen gedaan met de Rabobank rekening.

Het proces is op deze wijze ingestoken omdat:

2 handtekeningen niet altijd werkbaar/efficiënt is

- Bij contant geld pinnen (voor Oekraïners die net in Nederland zijn en nog geen bankrekening hebben).
- Een spoedbetaling dan ook mogelijk is als er geen 2 bevoegden aanwezig zijn.
- Bij online bestelling met betaling via Ideal.

Het risico is beperkt omdat we ons wel aan het 4-ogenprincipe houden. De controle is alleen achteraf. Voor alle betalingen en geldopnames wordt achteraf een handtekening gezet door een bevoegde collega.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

3. Subsidies

3

Observatie

Subsidies worden verstrekt om maatschappelijke functies, activiteiten en andere initiatieven te ondersteunen die door u belangrijk gevonden worden. Het kenmerk van subsidies is vaak dat de tegenprestatie niet heel duidelijk omschreven wordt maar dat een meer algemene omschrijving van de doelstelling of de functie in de beschikking wordt opgenomen. Dat maakt de beoordeling achteraf, met andere woorden past de besteding binnen de afgegeven doelstelling, niet altijd gemakkelijk.

Het verstrekken van de subsidies is decentraal belegd, wat betekent dat er geen centraal subsidieteam is dat alle aanvragen in behandeling nemen. De aanvragen worden weliswaar centraal geregistreerd, maar er is geen centraal subsidieregister waarin de aanvragen, subsidiebeschikkingen en de status van de vaststelling is vastgesteld. Ook is er geen proces ingericht dat waarborgt dat partijen tijdig (tussentijdse) verantwoording afleggen over de geleverde prestaties.

Risico/ impact jaarrekening

Door het ontbreken van een centraal subsidieregister loopt u het risico dat u niet het overzicht heeft van de omvang van het aantal verstrekte subsidies, of er is voldaan aan de voorwaarden van de subsidiebeschikking, of de aanvraag van subsidievaststelling tijdig is ingediend en of de subsidie tijdig is beschikt.

Doordat het behandelen van subsidies decentraal is belegd, loopt de organisatie het risico dat er geen consequente werkwijze is in het behandelen van de subsidies en er onvoldoende deskundigheid is op de afdelingen of er wordt gehandeld in lijn met de algemene subsidieverordening.

Aanbeveling

Wij adviseren een keuze te maken of de verwerking van de subsidies centraal of decentraal belegd moet worden en hierop uw processen op aan te passen door een deugdelijk proces in te richten die waarborgt dat er wordt gehandeld in lijn met de algemene subsidie verordening.

Reactie management

Binnen de gemeente wordt in het kader van de Wet Open Overheid gewerkt aan een centraal subsidieregister. Verder met de teamleider Samenleving opgenomen dat er bij subsidies niet altijd wordt gehandeld in de lijn met de algemene subsidieverordening, dit wordt opgepakt.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

4. Personeel en salarissen

4

Observatie

De gemeente heeft waarborgen getroffen die het risico op fouten in de verwerking van gegevens rondom personeel en de salarisbetaling mitigeren. Het vier-ogenprincipe in de verwerking van mutaties is daarbij een belangrijke waarborg. De invoer van mutaties in het systeem is belegd binnen de gemeente zelf. De verwerking van de salarisadministratie is uitbesteed. Het feit dat de salarisadministratie is uitbesteed doet niets af aan de eigen verantwoordelijkheid van de gemeente voor de juistheid en rechtmatigheid van de salarisberekening en –betaling. De gemeente ontvangt maandelijks de salaris betaalbatch, maar voert hier geen controles op uit. De salarisbatch wordt ingelezen en betaald zonder zichtbare controles. U voert wel detailwaarnemingen uit als onderdeel van de interne controles, maar wij verwachten controles voordat u de salaris betaalbatch betaalt.

Risico/ impact jaarrekening

Het risico bestaat dat er ongeautoriseerde mutaties worden doorgevoerd in de salarisadministratie die niet of niet tijdig worden gesignaleerd en gecorrigeerd, waardoor er onrechtmatige / onterechte betalingen worden gedaan.

Aanbeveling

Wij adviseren u aan om interne controlemaatregelen in te bouwen om zodoende vast te kunnen stellen dat de maandelijks salarismutaties juist en volledig zijn verwerkt. Dit kan door periodiek kennis te nemen van de interne controlemaatregelen van de uitbestedende organisatie of door zichtbaar maandelijks in de vorm van een standenregister de mutaties steekproefsgewijs te controleren. Hierdoor houdt de organisatie “grip” op haar primaire processen.

Reactie management

Vanuit Tynaarlo wordt vanaf 2024 controle uitgevoerd per 4 maanden, de afspraak is gemaakt dat hierover wordt gerapporteerd.
Deze controle wordt begin januari 2024 verder uitgewerkt.

Daarnaast hebben we over 2023 detailwaarnemingen uitgevoerd als onderdeel van de interne controles. We zullen ook een aantal controles op de betaalbatch uit gaan voeren.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

5. Memorialen

5

Observatie

Memoriaalboekingen zijn boekingen die buiten het reguliere proces om uitgevoerd worden. Memorialen zijn bij uitstek geschikt, en bedoeld, om bijvoorbeeld correctieboekingen of schattingen op de juiste wijze in de periodecijfers of de jaarrekening te verwerken. Wij besteden daarom in onze controles extra aandacht aan dit soort boekingen, waarbij de verwachting is, dat de boekingen deugdelijk zijn onderbouwd door documentatie inzake de aard, de reden en het bedrag van de boeking. Tevens verwachten wij dat er sprake is van interne controle op de juiste verwerking van memorialen.

Op basis van de werkzaamheden die wij hebben verricht aan het proces rondom de memoriaalboekingen hebben wij vastgesteld dat er vanuit het werkproces functiescheiding is tussen het initiëren van een memoriaalboeking en het autoriseren, maar dat dit niet systeemtechnisch wordt afgedwongen. De situatie is ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar.

Risico/ impact jaarrekening

Het risico is dat functiescheiding verondersteld wordt, maar niet aanwezig is met als gevolg dat er foutieve en ongeautoriseerde memoriaalboekingen kunnen plaatsvinden.

Aanbeveling

Wij begrepen dat de memoriaalboekingen maandelijks worden gecontroleerd, maar dit is niet altijd zichtbaar. Ons advies is daarom om de zichtbaarheid van de controles te verbeteren of danwel om systeemtechnische functiescheiding aan te brengen.

Reactie management

In het financiële systeem kan geen systeemtechnische functiescheiding ingebouwd worden. We hebben een nieuw standaard memoriaal formulier aangemaakt, die door de opsteller, de inboeker en de 2^e controle afgetekend moet worden.

Daarnaast pakken we door middel van de stromen uit de jaarrekening te koppelen aan de processen ook de mutaties in de stromen die met behulp van memoriaalboekingen geboekt zijn mee en worden hier ook aanvullende controles op uitgevoerd.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- **Detailbevindingen**
- Actualiteiten
- Vooruitblik

6. Inkopen en aanbesteden

6

Observatie

Om te zorgen dat de juiste aanbestedingsprocedure wordt gevolgd, is het van belang dat er aan de voorkant zoveel mogelijk inzicht is in de voorgenomen inkoopstromen. Een verplichtingenregistratie, contractenregister en inkoopstartformulieren zijn daarbij voorbeelden van instrumenten die kunnen worden gehanteerd.

U heeft geen verplichtingenregistratie en contractenregister die waarborgen middels signalering dat aanbestedingen tijdig worden opgestart, worden verlengd waar mogelijk of waarbij de totale bestedingen van de contractwaarde nadert. Daarnaast is het gebruik van een inkoopstartformulier organisatiebreed moeilijk te waarborgen. U heeft aangegeven dat het gebruik van het inkoopstartformulier is verbeterd ten opzichte van voorgaand jaren, maar het wel een aandachtspunt blijft.

Tussentijds heeft u wel een spendanalyse opgesteld over de eerste maanden 2023. Op basis van uw eigen uitgevoerde analyse over de bestedingen van de eerste maanden van 2023 concludeert u dat een totale onrechtmatigheidsfout van € 93.000. Er is nog een onzekerheid ten aanzien van één crediteur, wij zullen hier per jaareinde opnieuw kennis van nemen. Wij verwachten dat deze bevindingen ook terugkomen in de rapportage als onderdeel van de rechtmatigheidsverantwoording.

Risico/ impact jaarrekening

De organisatie loopt een risico dat niet alle verplichtingen in beeld zijn, er niet tijdig wordt aanbesteed of lopende contracten niet tijdig worden stopgezet of verlengd.

Aanbeveling

Wij adviseren u een proces in te richten dat waarborgt dat bij een inkoop eerst het inkoopstartformulier ingevuld dient te worden alvorens het aanbestedingsproces wordt opgestart en de mogelijkheden te onderzoeken voor een deugdelijk contractenadministratie die juiste, volledige en tijdige registratie waarborgt.

Reactie management

In de loop van het komende jaar ligt het in de planning om, na nader onderzoek, te gaan werken aan een contracten database en het inrichten van het bijbehorende proces.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- **Detailbevindingen**
- Actualiteiten
- Vooruitblik

7. Volledigheid opbrengsten

7

Observatie

De primaire focus binnen de gemeente ligt veelal niet op de volledigheid van de opbrengstverantwoording, maar we zien dat bij een aantal opbrengstenstromen wel waarborgen zijn getroffen. Dat geldt bijvoorbeeld voor opbrengsten uit de verschillende belastingen, leges voor burgerzaken en omgevingsvergunningen. De overige opbrengsten zijn meestal incidenteel, maar hebben hier en daar ook een structureel karakter. Er is nog geen sprake van een gestandaardiseerd proces wat de volledigheid van deze opbrengsten borgt, dan wel zorgt voor een dekkende controle op deze stromen. Wij hebben binnen de betrokken afdelingen nog onvoldoende actie tot daadwerkelijke verbeteringen in de toets op volledigheid van de overige opbrengsten kunnen constateren. Deze bevinding is conform vorig jaar.

Specifiek voor de opbrengsten omgevingsvergunning hebben wij de volgende bevindingen:

1. Er is geen interface tussen de applicatie waar de omgevingsvergunningen worden geregistreerd en de financiële administratie. Ook wordt er geen maandelijkse aansluiting gemaakt tussen de opgelegde leges en de verantwoorde leges in de financiële administratie;
2. De facturatie gebeurt handmatig. Er zijn geen systeemtechnische controles die waarborgen dat de juiste leges in rekening wordt gebracht en er vindt ook geen (zichtbare) vier ogen principe plaats op de facturatie;
3. Er is geen proces ingeregeld die waarborgt dat bij bouwsommen boven een bepaald bedrag er een tweede functionaris meekijkt;
4. Er vindt geen juistheidscontrole plaats op aanvragen die niet hebben geleid tot opbrengsten in de financiële administratie.

Risico/ impact jaarrekening

Het risico voor de overige opbrengsten bestaat dat door het ontbreken van een gestandaardiseerd proces niet alle opbrengsten juist en volledig worden verantwoord omdat het overzicht ontbreekt.

Het risico bestaat dat vergunningen worden verleend met onjuiste leges of geen facturatie plaatsvindt, waardoor de organisatie gelden misloopt en de opbrengsten onvolledig zijn.

Aanbeveling

Ten aanzien van de overige opbrengsten, adviseren wij aanvullende maatregelen te treffen, zoals het verder inregelen van verbandscontroles tussen administraties, waardoor wordt geborgd dat de volledigheid van de opbrengstverantwoording voldoende aandacht krijgt.

Wij adviseren u om maandelijks de aansluiting te maken tussen de verleende vergunningen, de opgelegde leges en de verantwoording in de financiële administratie, om zodoende te waarborgen dat alle vergunningen ook leiden tot opbrengsten. Daarnaast adviseren wij u een proces in te stellen die waarborgt dat de juiste leges in rekening worden gebracht.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

Reactie management

We zijn bezig met het inrichten van een legestool, waarbij er (meer) geautomatiseerd leges worden berekend en gefactureerd. Daarnaast kunnen we het voorgestelde 4-ogen principe in onze processen inbouwen. We hebben daarbij gekeken naar waar de risico's in het proces zitten en welke risico's we kunnen verkleinen dan wel kunnen wegnemen.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

8. Inkoopproces: prestatielevering

8

Observatie

Op basis van artikel 11.3 lid b van de budgethoudersregeling wordt de budgethouder verantwoordelijk gehouden voor de prestatielevering middels het accorderen van de factuur. In voorgaande jaren hebben wij hierover al gerapporteerd. Het zetten van een vinkje bij het accorderen van een factuur is onvoldoende en het is belangrijk om de betekenis van een autorisatie nader uit te werken. U kunt ervoor kiezen om een waarde als ondergrens vast te stellen voor wanneer de toets op prestatielevering vastgelegd dient te worden door de budgethouder en hoe dat dan moet. Voor bedragen onder deze grens accepteert u dat de controle op prestatielevering minder diepgaand is. De grens kunt u dusdanig bepalen dat de populatie van facturen onder deze grens niet te hoog wordt op jaarbasis waardoor er een onzekerheid kan ontstaan over een materiele stroom voor het aantonen van de rechtmatigheid. Op basis van onze deelwaarnemingen over de lasten van het eerste half jaar zijn er geen onregelmatigheden geconstateerd.

Risico/ impact jaarrekening

Het risico is dat uw organisatie onevenredig veel tijd en energie benodigd heeft om de prestatielevering vast te stellen voor facturen die voor u organisatie gezien omvang en soort factuur niet leiden tot onrechtmatigheden die gerapporteerd dienen te worden ten behoeve van de rechtmatigheidsverantwoording.

Aanbeveling

We adviseren u om het beleid met ondergrens voor de prestatielevering zo spoedig mogelijk vast te stellen en de controle op de documentatie van de prestatielevering uit te voeren. Daarbij adviseren we u ook om te beoordelen hoeveel facturen u niet diepgaand beoordeelt bij het instellen van deze grens. Daarop kunt u uitzonderingen maken op bepaalde gebieden, of het bedrag lager vaststellen wanneer u van mening bent dat een te groot gedeelte van de facturen beneden de ondergrens valt. Voor iets meer achtergrond en advisering op dit punt verwijzen wij u naar de notitie vastlegging en onderbouwing prestatielevering bij inkopen door decentrale overheden van de commissie Bedrijfsvoering Auditing Decentrale Overheden van medio 2020.

Reactie management

De gemeente gaat een ondergrens voor de prestatielevering in de budgethouders regeling aanbrengen van € 25.000.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

Actualiteiten

Maatschappelijke ontwikkelingen en trends in de financiering

De maatschappelijke realiteit is dat de maatschappij volop in beweging is. Er spelen grote maatschappelijke vraagstukken ten aanzien van onderwerpen als klimaat, duurzaamheid, oorlogen, migratie. De houdbaarheid en betaalbaarheid van systemen heeft op verschillende niveaus de aandacht. Het zorgstelsel, de pensioenen, de organisatie en financiering van de publieke sector, het zijn slechts enkele voorbeelden van vraagstukken die op de agenda staan.

Gemeenten hebben langs alle kanten te maken met de effecten van de maatschappelijke thema's en vraagstukken, en daar zitten veel factoren aan die voor gemeenten niet of nauwelijks rechtstreeks beïnvloedbaar zijn. De hoogte en de verdeling van het Gemeentefonds worden door het Rijk vastgesteld. Hoewel gemeenten de afgelopen jaren veelal positieve resultaten hadden op hun exploitatierekening, zijn naar de huidige stand van de gegevens de verwachtingen voor 2026 (Ravijnjaar) en verder, donker te noemen.

In het takenpakket van gemeenten zien we dat u de afgelopen jaren diverse keren snel hebt moeten schakelen om als gemeente uw rol te spelen in de aanpak van de verschillende crisissen. Tijdens de COVID pandemie hebt u meegeholpen aan het realiseren test en vaccinatie locaties, handhaving van rijksbeleid. Toen er mede als gevolg van oorlog en geweld grotere migratiestromen op gang kwamen, hebt u als gemeente mensen (met name Oekraïners) moeten opvangen en huisvesten.

U bent als gemeente al jaren verantwoordelijk voor de uitvoering van gedecentraliseerd rijksbeleid, bijvoorbeeld de uitvoering van de Wmo en de Jeugdwet. Zware opdrachten, meet veel betrokken ketenpartners, waarbij veranderingen een zaak zijn van de langere termijn en waarbij een groot beslag is gelegd op de gemeentelijke middelen.

Kortom, gemeenten staan midden in de maatschappij en worden geacht snel te (kunnen) reageren op trends en ontwikkelingen, maar hebben daarbij beperkte eigen beleidsruimte en zijn en blijven voor de financiering in belangrijke mate afhankelijk van de rijksoverheid. Die rijksoverheid heeft de afgelopen jaren gekozen voor steeds meer incidentele (tijdelijke) specifieke geldstromen in plaats van het financieren van nieuwe opdrachten/taken vanuit het gemeentefonds.

Dat maakt het maken van een meerjarenbegroting voor gemeenten lastiger, omdat niet altijd helder is, hoe lang bepaalde geldstromen zullen blijven. Ook het feit dat er in november verkiezingen zijn geweest, en er daarna een nieuw kabinet moet worden gevormd, zorgt voor onzekerheden. Geluiden over eventuele noodzakelijke bezuinigingen en/of belastingverhogingen, maken het perspectief niet rooskleuriger.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

Verslaggeving en controle

In de verslaggeving is de belangrijkste wijziging de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording, daar zijn we hiervoor al op ingegaan. Ten aanzien van de door de accountant te hanteren materialiteit lijkt er binnenkort sprake van verandering. In de huidige tekst van het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden is een grens opgenomen van 1% van het totaal van de lasten (inclusief toevoegingen aan de reserves) voor fouten en 3% voor onzekerheden. Het rijk en beroepsorganisatie van accountants zijn met elkaar in gesprek om dit te veranderen in 2% van het lastentotaal, waarbij fouten en onzekerheden bij elkaar worden geteld.

Klimaat(verandering) en duurzaamheid

De wereld heeft in 2023 diverse gebeurtenissen meegemaakt die we kunnen plaatsen binnen het thema klimaatverandering. Recordhoogten qua temperatuur enerzijds, en zomerstormen, extreme regenval en overstromingen, hagelstenen als tennisballen anderzijds. Deze excessen brengen directe schade toe aan mensen en aan bezittingen. Ook stemt dit tot nadenken over de maatregelen die nodig zijn om deze ontwikkelingen te keren, dan wel af te remmen. Daarin hebben overheden, bedrijven en burgers, allemaal een rol.

Eind november 2022 heeft het Europees Parlement ingestemd met een EU-richtlijn die voorschrijft dat grote ondernemingen verplicht worden in hun bestuursverslag te rapporteren over hun impact op milieuaspecten en HR- en sociale aspecten, oftewel mens en milieu. Dat is de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Deze richtlijn geldt voor met ingang van 2025 voor grote ondernemingen en met ingang van 2026 voor beurs genoteerde mkb-ondernemingen. Als we de financiële kengetallen zoals balanstotaal en exploitatieomvang, of het aantal werknemers van gemeenten vergelijken met die van bedrijven die onder deze regeling vallen, dan kunnen wij ons indenken dat gemeenten, mede gezien hun maatschappelijke verantwoordelijkheid, zich beraden of en in hoeverre zij ook aan de gedachten achter deze CSRD-richtlijn zou moeten willen voldoen.

Nieuwe NIS2 richtlijn gaat veel impact hebben, start daarom op tijd!

Cyberaanvallen in de vorm van onder meer ransomware nemen steeds vaker toe en de impact en schade eveneens. Aanvallen worden niet alleen uitgevoerd op ondernemingen, maar overheidsinstellingen, zorginstellingen en andere publieke instellingen zijn steeds vaker het slachtoffer.

In het licht van deze sterke groei en dreiging van maatschappelijke ontwrichting is er vanuit de Europese Unie gewerkt aan de Network and Information Security (NIS2) directive. Deze richtlijn is gericht op verbetering van de digitale en economische weerbaarheid. De richtlijn zal veel gevolgen en impact hebben op organisaties, aangezien de scope van ondernemingen en organisaties die onder deze richtlijn vallen vele malen groter is dan de eerste NIS-richtlijn.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

Gemeenten zullen ook onder deze richtlijn vallen. Realiseert u zich dat sancties voor het niet naleven in lijn liggen met de vereisten vanuit de AVG? Dit terwijl de organisatorische effecten en ook bijbehorende investeringen om compliant te zijn met deze nieuwe NIS2-richtlijn vele male groter zullen zijn dan de implementatie van de AVG.

Verder verplicht de NIS2 richtlijn organisatie die onder de richtlijn vallen te voldoen aan de zorg- en meldplicht. De zorgplicht in deze is het meest wezenlijk. Het voldoen aan bestaande kaders voor informatiebeveiliging bij gemeenten, waaronder de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), vormt de basis om invulling te geven aan de zorgplicht die uit NIS2 volgt. Het volgen van de huidige verplichtingen is dus een belangrijk beginpunt. Voor gemeenten geldt dat de invulling van de NIS2-zorgplicht zoveel mogelijk langs de lijnen van bestaande kaders zal gebeuren. Organisaties die voorheen nog niet aan de bestaande kaders voor informatiebeveiliging voldeden, hebben hier vanuit NIS2 nu wel verplichting toe. De BIO wordt naar alle waarschijnlijkheid uitgebreid met o.a. meer aandacht voor cybersecurityrisico's.

Cybersecurityrisico's dient u op efficiënte wijze te managen om te voorkomen dat deze uw organisatie hinderen in het behalen van de doelstellingen. Bij onze controle benaderen wij uw organisatie kritisch ten aanzien van de beheersing van cyberrisico's, doch in beperkte mate. Complementair aan de interne risicobeheersing bevelen wij u aan om diverse zogenoemde self-assessments uit te voeren, waaronder de self-assessments NOREA opgesteld door de beroepsorganisatie van IT-auditors. Met een self-assessment brengt u snel in kaart wat de belangrijkste bedreigingen en kansen zijn ten aanzien van uw interne beheersing op cybersecurityrisico's.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- **Vooruitblik**

Vooruitblik

Verslaggevingskader

In het BBV zijn ten opzichte van voorgaand jaar geen belangrijke wijzigingen aangebracht, ook heeft de commissie BBV op het moment van het schrijven van deze managementletter geen essentiële nieuwe standpunten of notities gepubliceerd. Uiteraard is met ingang van 2023 de rechtmatigheidsverantwoording van het college voor het eerst onderdeel van uw jaarrekening.

SiSa-bijlage

De laatste jaren is er sprake van een toenemend aantal specifieke uitkeringen, waardoor uw SiSa-bijlage flink is gegroeid. De indicatoren die in deze bijlage moeten worden opgenomen moeten voldoen aan de eisen die in de betreffende inhoudelijke wetgeving is opgenomen. Door deze toename aan regelingen neemt ook de verantwoordings- en controledruk toe. Wij adviseren u om zo vroeg mogelijk te starten met het proces van verzamelen van indicatoren en de bijbehorende onderbouwing, om daarmee de druk in het jaarrekeningproces te spreiden. Wij hebben met u dit proces besproken en concrete afspraken gemaakt voor bij de jaarrekeningcontrole.

Kadernota rechtmatigheid 2023 in relatie tot fraude en continuïteit

De Kadernota gaat vooral in op de nieuwe rechtmatigheidsverantwoording. De commissie BBV geeft echter in deze nota ook het advies om geconstateerde fraude door eigen medewerkers toe te lichten in de paragraaf bedrijfsvoering. Wij hopen met u, dat zulke situaties niet van toepassing zijn, maar we vinden niet als geen fraudes zijn geconstateerd u niet op dit onderwerp zou kunnen ingaan. Immers, aangezien de jaarrekeningcontrole bij een gemeente valt onder het begrip “wettelijke controle” moet de accountant in zijn controleverklaring aandacht besteden aan de onderwerpen fraude en continuïteit. Dat maakt het logisch dat u in uw jaarverslag, en dan is de paragraaf bedrijfsvoering een passende plek, ook zelf op deze beide onderwerpen ingaat. Ten aanzien van fraude zou dat bijvoorbeeld kunnen door aan te geven hoe u omgaat met de inschatting en afdekking van frauderisico's en wat de eventuele bevindingen zijn. Ten aanzien van continuïteit is natuurlijk wettelijk gezien de formele continuïteit van uw gemeente gezekerd, maar het zou wel kunnen dat u plannen heeft om activiteiten of taken te beëindigen of af te stoten. Ook dat is een logisch onderwerp voor de paragraaf bedrijfsvoering.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- [Vooruitblik](#)

WNT

De gemeente Aa en Hunze is verplicht om de WNT-verantwoording openbaar maken door ze op te nemen in de jaarrekening. In de WNT-verantwoording moeten onder andere de volgende gegevens opgenomen worden:

- De namen van de topfunctionarissen;
- Het bezoldigingsmaximum dat op uw organisatie van toepassing is en wanneer van toepassing de totaalscore en de bezoldigingsklasse die daarbij hoort;
- De bezoldigingsgegevens en eventuele ontslagvergoedingen van topfunctionarissen;
- Toelichting op eventuele overschrijdingen van de norm;
- De bezoldigingsgegevens en eventuele ontslagvergoedingen van niet-topfunctionarissen (in loondienst) die de WNT-norm overschrijden.

De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2023 niet meer bedragen dan € 223.000 per jaar. Daarnaast dienen instellingen de salarissen openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

Gezien de karakteristieken van de regeling kan het invullen van de verantwoording complex zijn. Dit is ook onze ervaring uit afgelopen jaren, waarbij diverse afstemmingsmomenten nodig waren voor de uiteindelijke WNT-verantwoording. Via deze weg vragen wij u om bij de oplevering van het jaarrekeningdossier kritisch naar de WNT-verantwoording te kijken en vast te stellen of de WNT-verantwoording juist en volledig is en conform wet- en regelgeving.

Planning jaarrekeningcontrole

De jaarrekeningcontrole staat voorlopig gepland voor 22 april 2024. U ontvangt tijdig onze informatie uitvraag. Aangezien het verantwoordingsjaar 2023 het eerste jaar is waarover de rechtmatigheidsverantwoording onderdeel is van de jaarrekeningcontrole is het nog meer dan voorgaande jaren van belang dat uw voorbereidende werkzaamheden en interne controles, inclusief een volledige concept versie van de jaarstukken, ten minste 5 werkdagen voor de start van de controle zijn afgerond.

Disclaimer en beperking in het gebruik

Volledigheidshalve merken wij op dat onze analyse en evaluatie is uitgevoerd in het kader van de door u verstrekte opdracht tot controle van de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

- Inhoudsopgave
- Management-samenvatting
- De belangrijke risico's
- IT-omgeving
- Procesbeheersing
- Detailbevindingen
- Actualiteiten
- Vooruitblik

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing.

Hierdoor is onze analyse en evaluatie beperkter dan dat deze zou zijn geweest in het kader van een opdracht tot het geven van een oordeel van de opzet, het bestaan, de effectiviteit en de efficiency van de interne beheersing als geheel en deze bestrijkt daarom niet noodzakelijkerwijze alle in de interne organisatie vervatte tekortkomingen. Wij attenderen u erop dat deze managementletter is opgesteld ten behoeve van de organisatie en daarom niet zonder onze toestemming aan derden mag worden verstrekt.